

Hakka's
in de hoofdrol

Het Hemelse Koninkrijk van de Grote Vrede was verdeeld in religieuze zones. Elke zone kreeg zijn eigen leider. De 4 hoofdrolspelers van de Taiping-opstand:

▪ **Hong Xiuquan:** Hemelse Koning. Visionaire messias die China zou bevrijden van demonen. De meeste Chinezen geloven in de leer van Confucius. Hong krijgt voor zijn strijd een hemelse goedkeuring.

▪ **Feng Yunshan:** Zuid-Koning. Man van het eerste uur, rechterhand van Hong. Hij ontpopt zich als organisatorisch talent. Stampet snel de Godvereringsvereniging uit de grond, een reservoir van Taiping-opstandelingen. Hij raakt in 1852 dodelijk gewond.

▪ **Yang Xiuqing:** Oost-Koning. Yang heeft een rechtstreeks lijntje met de Oude Vader in de hemel. Hij verenigt het christendom met de Chinese religieuze cultuur. Hij is de feitelijke leider van de beweging en overvleugelt Hong Xiuquan. Dat moet hij in 1856 uiteindelijk met de dood bekopen.

▪ **Xiao Chaogui:**

West-Koning. Xiao spreekt als medium met Jezus in de hemel.

Hij maakt de inname van de Hemelse Hoofdstad Nanjing niet mee. Hij sterft al in 1852 tijdens de gevechten bij Changsha.

Hoe een gewone Chinees voor een opstand zorgde

Messias met een missie

Bij China denk je aan Mao Zedong en goedkope elektronica. Niet aan de grootste burgeroorlog uit de geschiedenis. Rond 1850 kwamen miljoenen Chinezen om... dankzij de 'broer van Jezus'.

■ TEKST: SANDER KOENEN

Het is 1837. Samuel Morse demonstreert voor het eerst de telegraaf. Louis Daguerre bedenkt in Frankrijk een methode om op grote schaal foto's te ontwikkelen. Amerika raakt voor de tweede keer in een recessie nadat banken de spaartegoeden van klanten bevriezen. En in Nederland wordt de drooglegging van de Haarlemmermeer voorbereid. Dat is de manier waarop wij de geschiedenis zien. Westers.

Ondertussen in China: de

Hong Xiuquan nam in 1851 de titel aan van Tianwang, wat Hemelse Koning betekent.

Mantsjoe-heersers van de Qing-dynastie zijn aan de macht. Er heerst onrust en hongersnood. Keizer Daoguang bindt de strijd aan met de Britse opiumhandel. En christelijke zendelingen doen hun best Chinezen te bekeren tot het christendom. Maar de meeste Chinezen geloven in de leer van de filosoof Confucius (551 - 479 voor Christus) uit het oude China.

Keizerrijk groeit

'In Nederland weten we weinig van deze periode in de oosterse geschiedenis', zegt Barend ter Haar. Hij is hoogleraar Chinese geschiedenis aan de Universiteit Leiden. 'Terwijl het toch een erg belangrijke periode was. De Qing was de laatste dynastie. Daarna werd het land een republiek.'

Het keizerrijk telt in 1837 ruim vierhonderd miljoen Chinezen

van diverse etnische stammen. Een halve eeuw eerder waren dat er nog driehonderd miljoen. De explosieve bevolkingsgroei zorgt voor voedselschaarste. Hierdoor nemen sociale en economische spanningen toe. Dagelijks wordt gevochten. Meestal blijft het bij lokale opstanden en die worden door de Qing-legers met gemak neergeslagen. In een heel gewoon dorp groeit een jongen op met de naam Hong Renkun. Samen met zijn familie hoort hij bij de Hakka, een subgroep van Han-Chinezen. De familie heeft nauwelijks geld en weinig toekomstperspectief. Alle hoop is gevestigd op Hong, die ambtenaar wil worden in de grote stad. Dit jaar doet hij voor de derde keer op rij mee aan de examens. Rond diezelfde tijd hoort hij een Westerse zending spreken over het christendom. ▶

Hong krijgt van boven de opdracht om de aarde te bevrijden van demonen

► Wanneer Hong opnieuw zakt, raakt hij compleet de kluts kwijt. Hij krijgt een psychose en heeft visioenen. Daarin brengt hij een bezoek aan de hemel en treft de Oude Vader (God) en Jezus. Hong is de broer van Jezus en dus de tweede zoon van God. De Chinese zoon van God. Hij krijgt opdracht om de aarde te verlossen van alle demonen. Hong doet in eerste instantie niets met de opdracht. Hij studeert verder. Zes jaar na de visioenen probeert Hong voor de vierde keer zijn examen te halen. Als hij opnieuw faalt, grijpt hij terug op zijn roeping. Om te beginnen verandert hij zijn naam in Hong Xiuquan, wat iets als 'compleet' betekent. Vanaf nu is hij een messias met een missie.

Spanning voedt opstand

Hong had kunnen leven als de dorpsgek. Of sterven zoals vele honderden rebellen vóór hem die opstandjes veroorzaakten. Maar het liep anders. De 'broer van Jezus' zou China ingrijpend veranderen. Dat was mogelijk dankzij een samenloop van omstandigheden, zegt Ter Haar:

Mantsjoe-soldaten sluiten de Taipings in. Naar schatting kwamen tijdens de Taiping-opstand 20 miljoen mensen om.

'Hong leefde in een tijd van grote spanningen onder de bevolking. Een vruchtbare voedingsbodem voor conflicten. Bovendien kwam hij uit een Hakka-gemeenschap. Hakka's waren mensen met een cultureel minderwaardigheids-complex. En altijd op zoek naar manieren om iets aan dat grote complex te doen. Tenslotte was Hong beïnvloed door westerse christelijke predikers.' Vooral dit laatste heeft hem succes bezorgd. Eerdere rebellen zetten zich vooral af tegen de Qing-dynastie. Met als doel er vervolgens zelf een te stichten. Hong bood voor het eerst een echt alternatief. Want in zijn visioenen had hij het gezien: het Hemelse Koninkrijk van de Grote Vrede (*Taiping tian-guo*). Om deze utopie te bereiken, moest Hong met zoveel mogelijk aanhangers de demonen op aarde bestrijden. Dat was lastig. Want volgens de Hakka-traditie konden die demonen van alles

zijn. Zo veroorzaakten ze ziekten en hongersnood, maar het waren soms ook barbaren. Medicijnen hielpen niet. Alleen geweld.

Boodschap slaat aan

Hong, zijn neef Feng Yunshan en een groepje volgelingen trekken

van de provincie Guangzhou naar Guangxi. Daar verspreiden ze hún versie van het christendom onder de Hakka's. Inclusief demonen, voorspellingen van de eindtijd en leefregels. En die boodschap slaat enorm aan. De Hakka's vinden in Taiping een

gezamenlijk doel. En om dat doel te bereiken is alles geoorloofd. 'Voor de eerste keer in de Chinese geschiedenis staan twee etnische groepen tegenover elkaar op zo'n grote schaal. De Hakka's en de Mantsjoes', zegt Ter Haar. 'Wat begon als een lokaal conflict groeide uit tot een reusachtig nationaal religieus conflict.' De Taiping-beweging krijgt in de daaropvolgende jaren massale aanhang. Aan de basis staan nog steeds de visioenen van Hong, de broer van Jezus. Maar dat is niet genoeg. De snel groeiende religie heeft nieuwe regels en wetten nodig. Daarom stellen Hong en Feng twee leiders aan. Die zijn in staat om als medium met de Oude Vader te communiceren. Een van die mediums is de houts-koolbrander Yang Xiuqing. Hij ontpopt zich als een sterke leider. Samen met Hong bouwt Yang verder aan het gedachtegoed van Taiping. Hakka is het uitverkoren volk. De Mantsjoes de demonen. En die demonen moeten worden uitgeroeid. Alleen op die manier kunnen de Hakka's het Hemelse

Koninkrijk van de Grote Vrede bereiken. Als Hemelse Hoofdstad kiest de beweging Nanjing. Ooit het politieke centrum van de Ming-dynastie. Straks het nieuwe hof van Eden.

Niemand wordt ontzien

De reis van de Taipings naar de stad Nanjing is een kruistocht. In een paar jaar tijd vermoorden de Taipings vele miljoenen Han-Chinezen en vooral Mantsjoes. Gruwelijke veldslagen, massale slachtpartijen. De koelbloedige Taipings zijn nietsontziend. In 1853 bereiken ze Nanjing. De stad is snel veroverd. Hong voert een politiek bewind dat breekt met veel Chinese gewoonten. Strengere regels houden zijn Hemelse Koninkrijk bij elkaar. Alle landbouwgrond wordt verdeeld. Alcohol- en opiumgebruik zijn streng verboden. Mannen en vrouwen zijn gelijk maar wonen apart van elkaar. En op elke vorm van intiem contact staat de doodstraf. Jonathan Spence beschrijft deze niet zo hemelse praktijken in zijn boek *God's*

Het maken van 'lotus-voetjes' was verboden bij de Taipings.

Chinese Son. Homoseksuelen en verkrachters worden onthoofd. Dat geldt ook voor iedereen die zich inlaat met een prostituee. Van haarzelf en de hoerenloper wordt bovendien de hele familie uitgemoord. Getrouwde stellen die intiem zijn krijgen een zware lijfstraf. Zelfs als vrouwen de kleren van een man wassen, worden ze hard aangepakt. Want 'dit type van intiem contact leidt tot liefdesrelaties'. Het complete

Taipings breken met China

De voorgestelde leefregels van de Taipings zouden China flink hervormen. In het Hemelse Koninkrijk van de Grote Vrede waren mannen en vrouwen gelijk. Erg progressief voor het China van die tijd. De wet had als gevolg dat een oud gebruik verdween: het binden van vrouwenvoeten. Ook kregen vrouwen recht op onderwijs. Ook op andere fronten gold het gelijkheids-beginsel. Eigen landbezit werd afgeschaft. Al het land was van de staat. Die gaf het in bruikleen aan boerenfamilies. Het christendom werd de enige religie. Ambtenaren moesten alle werken van de filosoof Confucius vergeten. In plaats daarvan moesten ze de bijbel bestuderen. Ten slotte werden opium, alcohol, polygamie, slavernij en andere zonden streng verboden.

volk leeft als een krijgsmacht. Vanuit Nanjing gaan mannen op expeditie om steden te veroveren en te bekeren. Vrouwen blijven achter met de kinderen. En met succes. Het hoogtepunt van het Taiping-koninkrijk ligt rond 1855. Dan wonen er meer mensen dan in Europa in die tijd. 'De Qing-legers waren slecht georganiseerd. Dus waren Hong Xiuquan en zijn Taipings oppermachtig. Hong stichtte binnen

Deze Hakka-vrouw rookt opium. Onder Hong was dat streng verboden.

Opstandige types

De Taipings waren zeker niet de enige die vochten tegen de Qing-dynastie, ook wel de Mantsjoe-dynastie genoemd. 4 andere groepen probeerden het:

▪ **Nian-opstand** in Noord-China (1851-1868). De Nian werden gesteerd door overstromingen. Ze waren het niet eens met de Europese invloeden in het

Qing-beleid. ▪ **Opstand in Xinjiang** (1858-1878). Onder leiding van krijgsheer Yakub Beg. Benoemde zichzelf tot khan (koning) van de staat Kashgarië. ▪ **Witte Lotus rebellie** (1796 - 1804). Begon als een protest tegen belastingen. Rebellie werd hard aangepakt door Mantsjoes, maar leek onoverwinnelijk. Inspireerde veel andere opstanden in de 19de eeuw.

De Taipings mengen westerse idealen met lokale gebruiken

Jet Li is Mantsjoe

Benieuwd naar de Taiping-opstand vanuit Mantsjoe-perspectief? In de film *Tau Ming Chong* verbeeldt regisseur Peter Chan de periode van de Taiping opstand. De film verscheen in 2007 in Nederland als *The Warlords*. De hoofdrol is voor generaal Pang Qingyun (Jet Li). Zijn complete bataljon wordt in de pan gehakt door de Taipings. Samen met 2 andere strijders neemt hij wraak. Het drielal wil de rede terugbrengen in het Qing-keizerrijk. Wat volgt is een bloedvergieten van mythische proporties.

► het keizerrijk China een eigen staat. Dat was tot die tijd nog geen enkele beweging gelukt', vertelt Bart Dessein. Hij is hoogleraar Chinese taal en cultuur aan de Universiteit van Gent. 'De Taipings maakten gebruik van veel westerse idealen die ze mengden met lokale gebruiken en gewoonten. En dat was een belangrijke eerste stap van de modernisering.'

Praten met God

Het Hemelse Koninkrijk van de Grote Vrede wekte de interesse van het westen. Zendingen en missionarissen gingen dan ook snel op onderzoek uit. En namen geschriften van de Taipings mee terug naar huis. Zo raakte de beweging ook buiten China goed gedocumenteerd. Bijna veertig jaar geleden werd in de British

Library een tot dan toe onbekend geschrift gevonden. Het bleek een gedetailleerde beschrijving van allerlei overleg tussen Hong en zijn mediums. Ter Haar: 'Er zijn 180 gesprekken vastgelegd. Daarin maken Jezus en God duidelijk hoe de Taipings zouden moeten leven. Deze bron geeft een goed beeld van de alledaagse problemen waarmee het rijk te maken had. Voedseltekort was een van de grootste problemen. Dus ging het leger voedsel uit de regio halen. Die plundertochten verliepen behoorlijk bloederig. In Nanjing werd een enorme voorraad graan aangelegd. Meer dan genoeg om een half jaar op te teren.'

Tien jaar duurt het succes van Hong. Maar al na drie jaar komen de eerste haarscheuren in zijn bewind. Geen van de leiders

houdt zich aan de afgesproken gedragsregels. Ze leven in luxe paleizen en vergripen zich aan dames van lichte zeden. In 1856 breekt een machtsstrijd uit tussen koning Hong en Yang. De koning laat Yang en een aantal volgelingen zonder pardon een kopje kleiner maken. Dat is geen slimme zet. Zonder deze andere leiders is het contact tussen de Taipings en het hoge goddelijke verbroken. Hong heeft sinds zijn psychose geen visioenen meer gehad. Hij kan niet praten met zijn vader en broer in de hemel. Op aarde staat hij er helemaal alleen voor, terwijl zijn rijk uit elkaar begint te vallen.

Westen stuurt wapens

Maar in het westen is nog veel interesse voor de Taipings. Een nieuwe groep christenen in het

China van Confucius? Dat biedt natuurlijk perspectieven voor de kerk. Europa stuurt afgezanten naar Nanjing om onderzoek te doen. Die treffen een verscheurd rijk aan, nauwelijks in staat zichzelf te besturen. In 1860 besluiten westerse landen de inmiddels weer aangesterkte Qing-legers te steunen met moderne wapens. Een jaar later maakt het Hemelse Koninkrijk een laatste opleving mee. De Taipings veroveren het beneden-Yangzi-gebied en daar houden ze beestachtig huis. Maar vervolgens worden ze zelf overal opgejaagd en uitgemoord. Veel Taipings slaan op de vlucht of vechten tot de dood. In 1864 pleegt Hong Xiuquan zelfmoord. Een jaar later valt het doek voor Nanjing en voor de Taipings. Niemand weet precies hoeveel mensen sneuvelen tijdens de

Engeland bracht China opium, waar veel Chinezen aan verslaafd raakten. China verbood de import. Gevolg: de Eerste Opiumoorlog.

bloederige Taiping-opstand. Schattingen lopen uiteen van twintig tot dertig miljoen mensen. Het overgrote deel stierf aan epidemieën en honger. Enkele miljoenen in de veldslagen en plunder-tochten.

De dynastie is dood

Taiping. Het zal de meeste Westerlingen niets zeggen. Hooguit bij filmfanaten die *The Warlords* hebben gezien (zie kader *Jet Li is Mantsjoe*). Toch moeten we de rol van de messianistische beweging niet onderschatten, vindt Dessein: 'De beweging

heeft gefaald. Want het Qing-leger heeft de opstand na tien jaar neergeslagen. Maar het is in zekere zin ook geslaagd. Het was de eerste van een nieuw type bewegingen in China. Vóór de Taipings had je geheime genootschappen, boerenopstanden of een nieuwe dynastie. Maar na de Taipings is het dynastieke China doodgebloed. Je zou dus kunnen zeggen dat de Taipings de weg hebben vrij gemaakt voor de moderne Chinese republiek in 1911. Met een sterke drang naar modernisering. En elementen uit de westerse ideologie.' Een vraag dringt zich op. Een hypothese waar China-deskundigen Ter Haar en Dessein zich niet aan willen wagen. Hoe zou China er vandaag de dag uitzien als de 'broer van Jezus' zijn examen wél had gehaald? ■

questhistorie@quest.nl

MEER INFORMATIE

God's Chinese Son, Jonathan Spence, Harper Collins Publishers (1996): het complete verhaal van de Taiping-opstand door meesterverteller Spence.
Het Hemels Mandaat. De geschiedenis van het Chinese Keizerrijk, Barend J. ter Haar, Amsterdam University Press (2009): zeer goed leesbare geschiedenis van China.

Op een rij

- 1813** Geboorte Hong Xiuquan.
- 1836** Hong raakt in een psychose en krijgt visioenen van zichzelf als de broer van Jezus.
- 1839** Eerste Opiumoorlog China - Engeland.
- 1844** Hong heeft zo'n 100 volgelingen verzameld.
- 1847** Meer dan 1000 mensen bekeren zich tot de nieuwe messias.
- 1850** De eerste gevechten breken uit.
- 1851** Hong roept het Hemelse Koninkrijk van de Grote Vrede uit.
- 1853** Taipings nemen Nanjing in als Hemelse Hoofdstad, 10.000 Qing-strijders sterven.
- 1856** Tweede Opiumoorlog China - Engeland.
- 1858** Begin belegering Nanjing door Qing-strijders.
- 1860** Meer dan 200.000 Qing-troepen in Nanjing. 60.000 sneuvelen.
- 1861** Taipings sluiten deal met Fransen en Britten.
- 1864** Hong Xiuquan pleegt zelfmoord. Zoon Tianguai Fu volgt hem op.
- 1864** Qing-leger neemt Nanjing terug. 100.000 Taipings vermoord.
- 1871** Laatste Taiping-leger wordt verslagen.

Jet Li als Mantsjoe-generaal Pang Qingyun. Voor de vele gevechten in de film *The Warlords* werden 500 stuntpaarden gebruikt.